

Г Л А С Н А Р О Д А.

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

„Глас народа“ излази сваке недеље на табаку. — Цена му је на годину 3 еор., на осам месеци 2 еор., на четир месеца 1 еор. аустр. вредн. — Дописи се пишу уредништву а претплата и огласи администрацији „Гласа народа“ у Нови Сад. — Огласи наплаћују се од ретка оваких слова 5 нов. и 30 новчића за жиг сваки пут.

БРОЈ 29.

У НОВОМЕ САДУ, У НЕДЕЉУ 22. ЈУЛА 1873.

ГОДИНА III.

О Ш Т Е Д Њ И.

Кад почнемо посматрати створове природне, видећемо, да је сваки ради нечега створен, да је сваки зато ту, да обавља неки посао, да ради! Немани једног створа, који не би имао ни каква посла, који би узалуд стајао, који би дангубио. И онде, где човек својим славим оком не види ни какве радње и ту, када боље загледа, увери се, да је имаде. Када би природа престала радити, то би онда престала и опстојати. Нерад би био за њу толико као и — смрт.

Када дакле природа, када и они створови, који немају воље и разума, непрестано време у радњи проводе, колико ли треба тек да чини човек, који је вољом, који је разумом одарен.

Човек, докле је још у дивљем стању, докле живи у шуми, мора, ако ће потребе своје да намири, радити. Хоће ли да глад своју утоли он мора потрудити се, да нађе дивљачи или воћа. Хоће ли да жеђ своју загаси, он мора тражити извора, ако га нема, копати га, да до воде дође. Хоће ли да покрије своју телесну наготу, он мора наћи од чега ће правити хаљину. Хоће ли да се крије од непогоде мора саградити себи мало колебице.

Кад дакле и дивљак, који тако рећи, као и друга животиња живи, мора радити, колико тек онда мора човек, који има силне, небројене потребе, човек, који се тако храни и поји као ми, који се тако одева и таких станова има као ми.

Наш српски народ био је у тако незгодним приликама, да се радна снага није у њему могла довољно да развије. Имаде крајева, где је српски народ раден као ма који други. Али имаде их онаких, где ни налик онолико неради, колико би у стању био.

Па и у оним крајевима, где народ наш довољно ради, није му живљење његово тако удешено, како то здрави разум људски захтева.

Је ли довољно да народ један само ради, да набавља себи оно, што му је за животну, да умножава добра своја, да има много прихода? То још није никако довољно. Може ко имати бог зна колико прихода годишњег, кад он све то потроши, неће опет

ништа имати. Ако наприлику богатац, који имаде сто хиљада годишњег прихода, па све то за годину дана потроши, онда му опет неће остати ништа. Онај који наприлику има шест хиљада годишњег прихода, па потроши пет хиљада, а једну хиљаду остави на страну, тај ће на крају године имати више уцену.

Што бива код појединог човека, то бива и код целог народа. Може народ који стотине милиона заслуживати, ако све то потроши, ако ништа на страну не остави, опет неће имати сувишка.

Шта је дакле осим вредноће, осим рада још преко потребно?

Осим радње преко је још потребна и — штедња.

Нужна је да се што од онога, што човек заради, и на страну остави. Наш народ лено каже: Треба чувати беле новце за црне дане. Само штета што он то само говори, а свугде тако не твори.

Да видимо, зашто је штедња нужна?

Штедња је прво зато нужна, што се при редовном, разумном животу народа овај непрестано умножава, број му расте. Ако дакле тај народ све, што год заради, буде потрошио, онда ће подмладак његов морати од глади умирати, јер неће имати од чега живети, пошто родитељи нису ништа за њега оставили.

Штедња је даље зато нужна, што се човеку из ненада каква потреба појави на коју није ни мислио. Његова је кућа или стаја постала трошна, па треба другу направити. Откуда ће је направити онај, који није ништа заштедио? Деси се така година, да болест наиђе на марву, па ова поцрка. Откуда ће раденик, да набави марву, која му је преко за радњу нужна, ако није мало новца сачувао? Може ко рећи: Ја ћу узамити, па ћу купити марву. Ми му на то велимо, да сваком не дају ни у зајам. А кадгод наступе така времена, да нико не може да добије новаца у зајам, као на прилику сада што је, где нема; па ма да колики интерес плаћаш, не можеш га добити.

Штедња је нужна најпосле и зато, што човек не зна шта дан, шта ли ноћ носи. Деси се да наступе хрђаве године, као побогу ове сада што су. Свет се наш надао, да ће како која година бити све боља,

а оно све гора за гором. Сада кубуре и они који никад нису ни мислили на кубуру, а баш зато и кубуре што на њу нису никад ни мислили. Да су се сећали да могу и хрђаве године доћи, сада неби јаукали, него би певајући време проводили. Али тако је код нас. Док су добре године, докле се има изобила, дотле се немилице троши, а кад најће зла година, онда јави и помагај!

Погрешка је дакле велика у нас што ми не штедимемо довољно. Ми хоћемо да живимо господски, па „док траје нек лаје!“ Ми хоћемо да живимо као и други народи. Не можемо ми живети као они народи, који су напреднији од нас, који заслужују, који зарађују више. Не можемо ми живети као други народи, који су одавна већ почели радити, одавна штедили; који имају више вештина од нас, па се и у нужди знају лакше наћи, лакше помоћи. Напреднији народи имају више завода за помагање и штедњу. Они имају скоро у сваком крају по један такав завод, по које тако друштво. Ми као што смо у свему назаднији, тако смо и у томе. Шта нам дакле друго остаје него да сваки од своје куће направимо такав завод; шта нам остаје, него да сваки сам себе помаже, да сваки сам за себе штеди.

„Ће несреће ту и среће има“ вели наша народна песма. Несрећа је, што су на наш народ наишле оваке хрђаве године, па он мора да се мучи, да се глађу пати. Срећа ће бити, ако се он отуд научи памети, па ако одсад од онога што заради, и на страну остави, ако се научи штедњи.

Не треба дакле само радити, него треба од зараде своје што и — заштедети! (С.)

ДЕЧИЈЕ БОЛЕСТИ.

10. Богиње.

Најтежа и у приликама најопаснија кожња оспа је богиња; најтежа за то, што јој предходи јака ватруштина а најопаснија, што од ње највише умиру. Ова се бољка разликује од пређашњих кожњих болести тиме, што је у њој кожа посута великим као грашак мехурићима, који су у средини угнути и имају у себи неку мутну, беличасту течност. Кад одпадну богиње, остављају на кожи подубоке ожиљке.

Богиње нападају на човека у свако доба живота, најрадије наваљују на младе људе и децу. На одојчадма до 6 месеци виђају се ретко, само ако мати у порођају болује од богиња, прелазе и на дете. Њима су изложена оба пола на једнако без разлике темперамента. Исто тако појављују се богиње у свако доба године и у сваком појасу земље, само што су јаче с пролећа и у лето. Испрва падну поједини људи боловати, али — ретко остане при томе, него се обично изроди редња, за то што је ова болест у велико заражљива. У богињавог болесника кужан је дах и испарења из коже; то двоје окуже соб-

њи ваздух и оне, који се дуже баве у њему. Најлакше окуже се они, који често додирују кожу болесникову или рубље од богињавих. Ко један пут пребоди богиње тај ће их ретко добити други пут.

Зараза се бави у телу више дана, кад што до 15 дана, пре но што се појави осна на кожи. Испрва болесник само мало осећа да му нешто фали, али он ради при том своје обичне послове. За који дан долази језа с ватруштином и обори га у постељу. За ватром долази обично пред вече јак зној или кожа остаје сува и вреда. Другог дана болесник осећа слабост и тужи се да га болу зглобови, крета, и жeluдац, и глава, па му је мука на блување и иште сваки час воде да пије. Он је сад без престанка у сну, и само се за тренут буди, као да га тешки снови страше иза сна. Неки болесници опет не могу да спавају, јер су непрестано узнемирени; њихово је лице заражено, трзају рукама, дишу брзо и тешко, зевају често, срце им лако лупа а трбух им је напрегнут. Тако пробави болесник 3—4 дана, и тек се сад појави оспа, најпре на ивици до усана, затим по лицу и на крају по целом телу. Оспа излази брзо, тако да је болесник за дан сав посут богињама. Највише их има по лицу; ту стоји једна до друге, те се и не види чиста кожа, а по телу нису тако честе. Разуме се да је болест све то тежа и опаснија, што више богиња има по кожи.

Другога дана пошто су се појавиле богиње почну растиги и чисто помодре. Трећег дана набубре и напуне се водом; само су у средини угнуте, на крају тога дана богиње су сасвим развијене; и околу њих види се црвено коло на кожи. Сад почне грозница да попушта. Ако је болест јака улази оспа у уста и у грло; болесник добије промукао глас, и одвећ болан кашаљ, и не може да говори. У богињама су обично и очи јако запаљене, и за неко време болесник обневиди. Гдешто се појаве богиње и на беони од ока. Четог дана почињу богиње да се гноје; вода у њима се згусне и постане сива, а у среди упадне сад богиња још више. Сад се опет појави грозница, кожа се поднадује на лицу, на врату и на рукама. Особито лице тако се јако надује, да не можемо да познамо болесника. Осмога дана престаје гнојење, богиње почну да жуте а грозница бива с дана у дан све слабија. Тиме заночињу богиње да се суше; подбуло лице почиње да спласава, гној се цеди и богиње се претворе у кору жуте или мрке боје. У то време добију богиње непријатан задах; болесник осећа јак свраб и тужи се да га болу они делови, где је кора најјача. Кора та стоји 5—6 дана, за тим почне да се уздиже и око двадесетог дана болести одпадне с коже. Место где је била кора остаје црвено и то црвенило побледи тек за 15 дана, а она месга где су богиње јаке или силом одкинуте, добију ожиљак од богиња. Кад започну богиње окоревати и љуштати се онда су веома заражљиве.

Тако се обично заврши болест ако не придође што изванредно. То је ако је испрва запаљење коже одвећ бурно, те је с тога и грозница жестока. У таквом случају остаје грозница, и онда кад избију богиње, што се може сматрати као рђав знак. У неких болесника не гноје се богиње, него остају водене, те се морају кад набубре, отворати да истече вода из мехура. Гдешто се излије у такве богиње крв из коже. У гдекојих болесника почне гној из богиња да прелази у крв. Тада наступе жестоке тресавице, и ако не буде брза помоћ, болесник угине од отроване крви! Неки болесници добију уза запаљене коже и у цреву запаљење, те почну да проливају, напослетку и саму крв. Најчешће се догађа, да болесник ослепи или оглуви од богиња за дуже време или за свагда.

Лечење је у богињама посве просто. Болесник ваља да иде у постељу и да се држи топло. Ваздух у соби нека је више свеж него тонал. Јело ваља да је умерено, само по мало чорбе од брашна треба да буде болесникова храна. Добро је, да болесник чешће испира уста танким млеком или чорбом од слеза. Ако је прево запитвено, ваља болеснику дати клистир од млаке воде са малко зејтина; ако је пролив, клистир од штирка коме се дода мало чорбе од макових мауна. Ако се лепе капци од очију, ваља их прати водом или танким млеком сваки дан. Кад почне кора да се суши, треба је намазати зејтином од бадема или кајмаком, јер тада лакше однада и не оставља за собом ожиљке. С овим сретствима може болесник издржавити, ако није болест одвећ јака.

Свако зна, да су богиње веома опасне, кад завлада редња. За то ваља свако да се побрине како ће најбоље да се сачува од њих. Опште је мњење, да се то може постићи, кад се човек у детињству калами богињом од краве. Најбоље је каламити децу у 2—3 години. Кад је редња морају се каламити и они, који су већ у детињству једанпут каламљени, јер, веле, да снага од накаламљених богиња изветри за 10—15 година. Каламљену децу ваља само чувати од назеба.

Др. М. Ј.

О ВАСПИТАЊУ.

Ко децу васпитава, треба да их посматра.

(Свршетак.)

Тако се подаје прилика, да се деца у разним приликама са разних страна мотре. Но имамо приметити, да се родитељи тим стварима мање баве него ли учитељи. Јер учитељу је једини посао, да посматра, поучава и васпитава. Родитељи пак не могу или неће да васпитање као главну ствар сматрају. Ретка је мати, која је у том положају или која има ту одважност, као она владатељка, која је, чим је постала мати, одма са светом и друштвом раскретила, и само у својој деци живила. Исто тако је редак онај отац, који би имао воље, вештине и

времена, па да се игра са својом децом, као француски краљ Хенрик четврти. Колико ћемо наћи оцева, који би се са свом озбиљношћу одали на то, да сваки дан непреставо оштро мотре на своју децу код куће и изван ње; или да се базирају, шта све школа захтева, и да људски пазе на кућевне послове дечије, па да им помажу и да их унуђују? Шта пута опомене учитељ родитеље, да би требали боље пазити на своју децу, а ови му одговоре, да им послови не допуштају. Неко ђаче беше лењиво и неуредно; често је долазило у школу без својих вадаћа, после школе витлало се по сокаци и долазило је кући кад је хтело, обично у невреме, да једе или да спава, већ је почело лагати и варати. Оцу се јави, нека пази на свог сина, и нека овај свагда после школе у одређено време пред њега дође, нека у одређено време за посао седа, а вадаће, што не ваљају, да одма изнова ради. На то одговори отац, да му његови домаћи и други послови не допуштају, да се толико са децом забавља; а да би инак нешто учинио, излије свој гњев над малим грешником и тиме мисли да је све оно загладио и надокнадио, што је пре пропустио учинити. Али тако се не ради! Ту треба много стрпљења и пожртвовања, ко хоће да децу људски посматра и руководи. Та узмимо само, за име бога, како се људи брину за своје коње, волове, краве, псе, свиње и т. д.; како их надгледају, то се бирају слуге и чувари, све се старају, да само марвинчету ништа не фали. А деца?! Стари грчки филозоф Дијоген опазив, где становници једне вароши своју децу занемарују а са особитом брижљивошћу негују своју стоку, рече: „та волио бих бити њихов овак, него ли њихов син.“ Бог и душа, има таквих прилика и у нас пуно. Нека учитељ бог зна како пази, ако кућа и родитељи не пазе, нарастиће им коров преко главе, пак се онда родитељи зачуђено питају: „Од куда то, да су ми деца тако слаба? Та ето их шаљем у школу, плаћам толику школарину, па све узалуд!“ — То долази отуд, што школа и кућа не раде заједнички, не иду корак у корак. Школа ће врло слабо успевати, ако је кућа не потпомаже. Нека се учитељ сав изеде, измучи, упропасти од тешке посла и напора, сав ће му труд остати безуспешан, ако родитељи такође не пазе на своју децу, и ако буду кварили оно, што је кућавни учитељ са тешком муком подигао. Давде до родитеља стоји; они морају пазити, и то је дужност, од које се никаквим новцем не могу откупити.

Шта још смета, да родитељи не могу своју децу да ваљано посматрају и добро их познаду? Смета то, што многи родитељи своју децу мазе и што су у њих залуђени од „тешке љубави.“ А где би они своју децу ожалостили, кад је то месо од њиховог меса, кост од њихове кости! Такова лажљива „мајмунска“ љубав није права родитељска љубав, то је више самољубље, што им помути бистар поглед, те гледају своју децу као кроз мутно стакло. Као год што људи

у опште лакше виде труп у туђем оку, него ли балван у свом рођеном, и као што осуђују погрешке туђе, а они сами огрезли у истим погрешкама — тако се исто и родитељи лако забораве, па мисле да су њихова деца најбоља и да су као нека виша створења, него ли деца у осталог света. Такова кратковидост и заслепљеност родитеља свагда се свети и то одма и у разним приликама, и онда наравно нико друго није крив, до ли — опет букавни учитељ.

Сваки васпитач дакле, који хоће да децу мотри и да по томе свој васпитачки посао удешава, треба поглавито да пази на ово троје: на темперамент, даровитост и на карактерну склоност дечију. То троје сачињава дечију особену буд; на то треба мотрити и онда ће се видети, на што природно дете упућује. И кад се та особена нарав у детета сазна, онда је треба развијати. Отуда се после разјашњују дечије добре и зле стране. Нису сва деца за све способна; не могу се сва деца по једном калупу васпитати. Оно што се не слаже са детињом нарави, не може му се силом накалати. С тога је по оном што горе рекох, главни задатак васпитачев: за времена све уклањати, што би сметало природном развиту детињем, и људски неговати и развијати све племените нагоне његове.

* * *

СЛИКЕ ИЗ ПРИРОДЕ.

П а с.

(Наставак.)

Време ће ваљда бити да свршим, ја не могу даље ићи за Шајтљивом. Та туби се дало ваздан зборити о бистроћи паса. За иста није могуће кривити Зо-роастра за то, што је по његовом мњењу пас — праоблик животињског благородства и савршенства. О боже мој, та зар ми не држимо пса за највернија друга, за нашег најмилијег пријатеља кроз вас живот; та ми смо у стању просто да беседимо шњиме.

Ја сам познавао псе, вели Ленц, који су разумевали сваку реч свога господара, отварали и затварали врата по његовој заповести, доносили столицу, скидали са њега капу, или му је доносили, тражили изгубљену мараму и томе сличне ствари; по мирису су распознавали капу свога господара, па ма и измеђ стотину других и т. д. Уопће је веома пријатно посматрати умно псето; видети, какве обешечакује прави очима и ушима очекујући заповест свога господара; како се радује кад сме за њим да пође, а како је, сетно невесело, ако га остављају дома; како гледа на све стране па јури у напред и дошавши до раскршћа цигло да дозна гуд му ваља ићи, десно или лево; како је сретно, ако је урадило штогод паметно, а како суморно, ако је учинило што глупо; ако се трећи те учини ма што рђаво за што би свакако добило батине, па то неје спазно госа оно онда

некако особито легне, зева, чини се као да је врло санљиво, као да спава, или је равнодушно, те тако да би отклонило сваку сумњу, али и опет од времена на време погледа бојазљиво на свога господара, и тај га поглед по кашто изда; како се наскоро научи да познаје, кућевног пријатеља; како лако распознаје у туђину знатне и просте људе, и већином мрзи махом на сиротињу и т. д. Врло је занимљиво гледати како псето тражи пануче свога господара, ма да нема за то урођене способности; како се опет друго ушне из петних жила да помогне своме господару вући терет какав!

Е дакле из свега тога што до селе зборисмо, ево шта излази: разни сојеви паса разликују се између себе у умном одношају бар у толико, колико и у физичком. Но обична, тврда као стена верност и преданост свом душом своме господару, слепа покорност, строги позор, мирноћа, меко понашање, услужива и љубазна нарав — е то су најопштије црте њихова карактера. Него и то ваља признати, да ни једно псето нема те црте поједнако; час код једног више узима маха једна црта, час опет код другог преовлађује друга. Па онда ту и васпитање чини много више него ли што обично мисле. Тек ваљан човек може ваљано васпитати пса; само је мушкиње способно да развије у њему разумне и сталне особине. Ту женскиње није никако за учитељицу; од њихових собних папчади излазе размажена, нежна, будљива а чешће завидљива створења. Псето постаје верно огледало свога госе; што се ласкавије, боље и пажљивије с њиме понашате, што га лепше и чешће држите, што се уљудније и паметније с њиме забављају — тим ће оно све боље и паметније бивати. Лако је досетити се ако обратом с њиме поступате, какво ће вам бити псето. Сељачки пас — груб, гломазан, али честит сељанин; овчарско је само по себи бистар овчар; ловачко — изредан ловац, који се свом душом и снагом предао своје послу. Псето каквог гиздавог поноситог, а лењог и богатог господина дели подједнако лењост и раскошљук, и у самој ствари је много грубије од необразованог гломазног сеоског пса. Свако псето прима карактер куће, у којој живи; — ласкаво је са свакима, ако се у кући живи весело, и постаје мрачан усамљеник код старог бећара — момка — или код старе девојке, на коју нико и не погледа. Оно се научи на све могуће прилике и у свима случајевима предаје се човеку свом душом. Та важна особина на жалост не разуме се како ваља, па и идан данас реч и псећа нарав узима се као грдња, ма да би управо требало да означава са свим противно. Многостране способности истављају пса на виши ступањ међу животињама, а преданост човеку чини га нужним сапутником последњег. Оно сво припада своје господару и често се жртвује из љубави према њему. Послушност с којом оно врши све заповести господарева, готовност, да ради и најнепријатније ства-

ри, и ићи шта више у очиту опасност, — речју његова вечита тежња да буде свуда и свакоме од користи — заиста јест част и слава песету.

По неке особине у карактеру налазе се код свију сојева псећи. Ето, на прилику, сви они лају на месец, и ту ће те заман тражити ма каквог основа. Сви они на мах појуре за сваки предмет, који прохуји мимо њих, па ма то био човек, животиња, кола камен и т. д. И ту ће они гледати свакако да достигну и ухвате предмет, па све и да знају, да им неје ама баш од никакве хасне. Него на неке животиње пси мрзе наопако и томе нема никаква основна узрока. Тако, на прилику, одреда пси мрзе на мачке и јежа. Кад хоће јежа да ухвате, а они га крвнички хватају, ма да знају, да га не могу да задрже, и да осим окрвављене њушке и уста ништа друго не ће изнети из овог боја. У осталом нашто и зборити ту толико о тим настраностима, та ви их можда и сами знате из властитог огледа.

Још је важно и то по псе, што су они, тако рећи ваљани пророци, кад ће да се време промени. Они се још из раније побрину како да га се сачувају, а човека опет предуирују о блиској киши неким особитим мирисом, кога издају у то доба.

За дивно је чудо како песето уме фино да распознаје људе. Нема сумње, да они само одреда врло добро познају „возмајстора“ — шинтера да га гоне са највећом жестином. Тако исто они на један мах погоде који им је друг ко ли не. Може врло лако бити, да им је задај од једних пријатан, а од других — противан, али нитим се не може да протумачивас појав, једноме ваља само да крочи у кућу па да сва пашчад полети радосно на сусрет, па све да им је и непознат. Ја сам познавао женскиње, које несунигде могле сести, а да се сва пашчад из куће не сакупи око њих за неколико тренутака.

(Свршиће се.)

ШКОЛСКЕ НАРЕДБЕ.

ПРОЦИСИ ЗА ВЛАДАЊЕ УЧЕНИКА.

1. У школи. У школу да сваки долази редовно, никада осим највеће невоље не изостајући; ако изостати мора, да то одмах преко најближега друга или другче учитељу јави.

У школу да полази сваки чист, умивен и очешљан, и да долази на време, а то је највише четврт сата пре него лекције започну; а ко закасни, да се извини.

У школу да сваки понесе само оне ствари, које за онај мах треба у школи а што нетреба, да нико у школу не доноси.

У школу као и из школе кући да нико путем по улицама и по пољу не зајава, да не виче, да ни у кога и ни у шта не дира; него да мирно и уљудно својим путем иде.

При уласку у школу да сваки очисти и отргесе своју обућу и одећу од блата, праха, снега, кише, па да улази чист.

У школу ушав да се сваки поклони учитељу, и ако има шта да му каже, да то одмах учини, не вичући.

Огртаче, капе и шешире да сваки остави на одређеном месту, као и торбе с јелима, они, који не могу преко подне кући ићи, већ морају јело у школу донети.

Забрањено је зими с поља онако озебао ићи врлој пећи, а лети знојан ил задуван пити хладну воду.

Нико по школи да не тумара, ни места да мења, него да сваки на свом месту усправ и људски седи, па да задате лекције прочитава и сам себе преслишава или да смишља како би на ово ил оно питање најбоље одговорио, и у томе да дочека почетак лекције.

При уласку и изласку учитеља и сваког старијега да сви устану и да постоје, док се не рекне да седну.

При молитви пре и после лекције да сваки устане и да смерно постоји.

За време лекције да сваки слуша и да пази на све, шта се говори, ради, показује, пита и задаје, и да оно, што се заповеда чини свесрдно.

За време лекције да нико сместа не устаје ни руке да диже пре, него што се допусти; да нико не говори, док се не пита, а ко се пита, да устане, и људски стојећи да одговара потпуно и јасно, да сваки чује.

Ономе ко говори, да нико не дошаптава ни доказује, ни шушкањем да га збуњује.

Ономе, ко се изазове на таблу да се при излажењу и враћању и дотични склопе, а он да мимо њих људски пролази; а нико да не иде преко скамија ни испод њих.

За време лекције да се нико не иште на поље, ни нужде ради, него да сваки код куће нужду сврши, или да дочека одмора између часова: и онда, да сваки пази да изода не окаља, а ко за ким каљав нађе, да то одмах јави. Забрањује се на другом месту нужду свршавати осим на изоду.

Своје ствари, да сваки држи чисто и у реду.

Забрањено је своје ствари у зајам давати, поглањати, мењати, ил с њима трговати.

Забрањено је туђе као и школске ствари дирати, прљати, кварити, сећи, дерати, или сакрити и зататати, а ко штету начини, он ће осим казне морати и штету наградити.

Забрањено је по школи правити ђубре бацајући артије, пера, мрве од јела и друго.

Забрањено је свако задиркивање, гурање, свађање, тучење, и иште се да сви живе братски помажући

један другом у науци и сваком добром делу, и одговарајући од свега, што је зло и не узудно.

Забрањен је сваки ружан говор, кунење, провање, и свако издавање имена или ругање, било то због незнања лекције, због укора и казне, или због које телесне мане, ако је неко зрикав, ћорав, гурав, шантав, или другаче сакат, или ако је ко другог народа ил вере и т. д. Ни вашљивом, шугавом и краставом не ругати се, него клонити се и пријавити га, да га се сви клоне, да се не овашљиве, не ошугају и не красгају, од њега. Исто тако клонити се и од свакога, ко ма коју другу прилепчиву болест има, као што је кијавица, велики кашаљ, богиње, оспе, сврабови и т. д.

При одмору између часова да нико не диже вице око школе.

При изласку из школе, да иде један по један без гурања мирно и тихо, да се и нечује; а где се иде преко степенa ил степеница да сваки ходи пажљиво, и да неотице један другогa не гурне.

2. У цркви. Идући у цркву и из цркве, да иду два по два, мушки с мушкима, женске с женскимa, мањи напред, већи натраг, мирно и људски, тако, и за литијом и на пратњи, без икаква разговора и вице ил гурања; и ако ће се из цркве опет у школу вратити, то да остану књиге у школи.

Улазећи у цркву и излазећи да иде један по један мирно, не гурајући се нити чизмама лупајући, него што ко тише уме.

У цркви да сваки место своје зна, те на њему да мирно и смерно стоји, и да пази на оно што се чита и поје.

При појању да нико не отимље од онога ко почиње, да не трчи пре њега, него да се слаже што боље може.

Забрањује се отимати се у цркви за ношњу таса или налоње, или на звона и т. д.

Забрањено је за време службе излазити из цркве па око цркве викати, играти се, ићи на торањ и т. д.

3. Код куће. Све старије у кући и ван куће поштовати и слушати; пред сваким старијим на путу капу скинути и почекати док он прође, и бити свакоме услужан.

Код куће најпре лекције и задаће свршити па онда на игру ићи.

У игри да су мушки с мушкима, а женске с женскимa, мањи с мањима, већи с већима.

У игри пазити да нико ником не буде досадан.

Забрањено је играти се ватром, жишкaма, ножевима, стрелама, пиљциком и другим оштрим стварима, као и пушкама и барутом, бацати се и гађати камењем и леденим грудвама од снега, у опште све, чиме би могао ко себе ил другогa осакатити или штету учинити.

Забрањено је вешати се за кола, дражити псе, дирати марву каљати и кварити туђе било шта мудро, и бити другоме на досади; забрањено је играти

се око бунара, кречана и других руна, око воде, купати се на другом месту осим означеног, возати се по дубокој води, пужати се по опасним местима.

Забрањено је у пољу улазити у туђе ливаде, њиве, винограде, вртове, воћњаке и т. д. и дирати ил узимати шта: а још већма забрањује се друге наговарати и наводити на то.

За преступе ових прописа стоје казне: опомена на само, или пред свима друговима; укор јавно, и пред старијима, и пријава домаћима; отузеће отличног места и осталих отличија, а после затвор и тврђа казна.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

Жетва од шенице, иражи јечма, а и од зоби готова је. Шеница је у опште испала слабо, но опет ни издалеко не онако, како се после они страшни киша исчекивати могло. Слабо је испало у толико, што је нема у маси ополнка, колико се с пролећа предвиђати могло. Али колико награђује труд земљодјелчев гомила, коликоћа, т. ј. квантитет посејаног зрна, толикога два пут каквоћа, квалитет жита обрадовати може. А добар се квантитет баш код овогодишње ране у свим врстама приметити може. Шеница је тако једра, да таке једрине код шеничне зрна људи одавна запамтили нису. Ни јечам није ни мало лошији од јечма прошле године. Код ражи би се готово рећи могло да је и квантитет довољно задовољно запету жељу земљодјелчеву. Зоб је истина лошија од лањске и по квалитету и по квантитету, али се опет, као што нам бар са више страна јављају, да је зоб и ове године у опште слабо испала.

Према таким успесима, као да ни цене жита у опште не узмичу. Ретко је данас где чути, да су цене ма које врсте жита тако јако скочиле или тако попустиле да се у опште казати може, да је због подигнутих или обалених цена ма код које врсте у обрту житном каква нагла промена наступила. Пијаце житне држе се једнако и не узмичу ни најмање према постепеном растењу и опадању земљодјелчевих изгледа у овогодишњу жетву. Пазари се у свим врстама добро развијају. Пештанска а и друге житне пијаце по главнијим местима то најбоље засведочавају.

Но узећемо за пример овоме што рекосмо за сад само пештанску пијану од ове недеље.

Шеница 81 *fl.* 6 *ф.* 30 н., 82 *fl.* — —, 83 *fl.* — —, 84 *fl.* — —, 87 *fl.* — —, 85 *fl.* 6 *ф.* 60 н.

Раж 5 *ф.* 70—80 н.

Јечам 3 *ф.* 60—75 н.

Зоб 1 *ф.* 90—95 н.

Кукуруз 3 *ф.* 85 н.

Реница 4 *ф.* 25—50 н. по 75 *fl.*, нуђење а и пазар доста

јак. Остале врсте жита не пролажаху тако барем, да им се знатније и променљиве црте побележити могу.

Варошка маст 27 *ф.* 50; сеоска 20 *ф.* 50 н.

Време непрекидно лепо.

ПОДЛИСТАК.

ВЕЧЕРЊА ЗАБАВА.

Чича Мија сеђаше са својом децом на банку приповедајући им из свога живота разне ствари. Он би ушлетао и корисне поуке нижући их уз приче или загонетке.

Сад ћемо ићи да спавамо, рече чича Мија. Али пре него што легнемо, задаћу вам, децо, још једну заговетку. Чујте: „Шта је ово: Од мене човек треба да бега, јер кад ме има он је у бризи, кад ме изгуби он је невесео; кад ме добије, он ме више нема.“

Сва три стану размишљати; јер отац је рекао: ко погоди заговетку, том ћу дати у његову штедионицу овај шестац. Један рече: то је нумера у лутрији; други: то је процес (парница); трећи: то је игра. Јован је погодио рече отац, а то је био онај који је казао парница. Још чича Мија стане овако говорити; „Када сам ја био још дете, био је наш сусед Мата имућан човек. Он је с четири коња орао. Али је увек био тврдоглав и смео је да се кавга. Он је са сваки због маленкости терао парницу, па је целе године морао непрестано да иде пред судове, а међутим су слуге и слушкиње сами код куће били. Ови су се лењили и њиве нашег суседа све у мање носиле. Када је био крај године, то је наш сусед морао да грдан новац за парничне трошкове даје. И како је непрестано мислио о својим парницама то најје мого размишљати о своме домазлуку и сами његови људи су га варали.“

Већ после неколико времена потроши сав готов новац и почне продавати њиве. Притим буде приморан да прави дугове, да би раденике, парничке трошкове, порез и другу дацију намирио. Па и ако је кадгод добио парницу, то је ипак при њој изгубио, јер трошкови су били већи него добитак. Тако нам сусед снадне с четири коња на две краве, и ако се не остане парница, то ће још морати ићи да с децом својом проси. Тако пролазе све кавгације. Завидљивост, мрзост и освета им испуни срце, и они губе време, имање и мирноћу душе.

Може истина и најмирнији човек да се у парницу уплете, ако му други на имање или на част на срне. И ја у такој прилици мушки браним право своје. Но пре него што почнем судску парницу, ја ћу покушати ако се даде што леним и зрадити, по оним речима светога писма:

„Ако ти брат згреши, а ти иди на га казни међу вама самима, (гледај да га између четирока увериш да нема право). Ако те послуша, то си задобио брата; ако те не послуша, онда призови још два три човека к себи, да се цела ствар пред двојцом тројицом сврши.“

Ако је маленкост, а ти помисли: Боље и малу неправду претрпнати, него пред судом парничити се. Али ако имање моје и част моја дођу у опасност, то ћу их ја одважно бранити. Но увек ћу бити човекољубив, па ћу гледати да од непријатеља направим пријатеља.

Ето видите, децо, тако сам ја увек своје право бранио и уверио се, да ретко треба човек парнице и суда, ако је миран „ако, кад му ко неправду учини, лепа реч гвоздена врата отвара.“

После ових речи очиних разиђу се сви да спавају. Деца још у кревету разговараху о овој ствари. „Сад тек знам, рече најстарији, шта то значи, кад се каже: „Благосиљајте оне, који вас проклињу чините добра онима који вас вређају.“ Сва деца се у том сложе, да им је отац ово лепо растумачио, и завере се, да ће увек по науци очиној владати се.

(С)

РАЗНО.

— Број душа по народности у Аустро-Угарској. (по званичном бројању пре две године)

Немаца има 9,155, 800; Чеха Моравца и Словака 6,401,800; Мађара 5,553,000 (?) Мало Руса 3,061,800; Срба и Хрвата 3,000,300; Румуна 2,891,600; Пољака 2,463,000; Јевреја 1,375,900; Словенаца 1,192,000; Талијана 602,600; Цигана 151,400; Бугара 262,000; Јермена 10,100, Арнауца 3,500, Грка и Цинцара 3,400; и других до 12000.

— Број душа по вери у Аустро-Угарској (по званичном бројању пре две године)

1. у Угарској има Православних 2,589,313, и правосл. Јермена 646, Римљана 7,558,558, поримљених Источњака 1,599,628, и поримљених Јермена 5,133; Калвина 2,031,243; Лутерана 1,113,608; других Хришћана 57, 556; Јевреја 553,641; других нехришћана 223.

2. у Аустриској поли има православних 461,54, и православних Јермена 1,208; Римљана 16,395,675; поримљених источњака 2,343,168, поримљених Јермена 3,148; Лутерана 252,327, Калвина 111,935; других хришћана 4,420; Јевреја 822,220; других нехришћана 370.

— Број венчаних, рођених и умрлих у Аустро-Угарској (по званичном бројању.)

1. У Угарској	год. 1868.	год. 1869
венчало се	126,816	143,636.
родило се мушк.	320,600.	326,861.
„ „ женск.	302,042.	308,267.
„ „ живих	616,529.	628,877.
„ „ мртвих	6,113.	6,251.
„ „ брачних	579,864.	591,901.
„ „ небрач.	42,778.	43,137.
умрло мушких	270,136.	236,322
умрло женских	248,911.	219,178.
По томе долази:		
1 венчање на	117,	на 106.
1 рођај „	23.	„ 24.
1 самртник	28,	„ 33 душе
2., У Аустриској поли	год. 1868	год. 1869.
венчало се	182,940	208,787.
родило се мушк.	399,053.	419,374.
„ „ женских	375,330,	393,100.
„ „ живих	758,591,	812,474.
„ „ мртвих	15,792.	17,114.
„ „ брачних	661,145.	699,027.
„ „ небрачних	113,238.	113,457
умрло мушких	295,694	302,104.
умрло женских	275,864.	281,891
По томе долази:		
1 венчање на	109	на 96
1 рођај на	25	„ 24
1 самртник на	35.	„ 34 душе.

— Број становника у главнијим варошима (по званич. бројању пре две год.)

1. У Угарској: Пешта с Будимом 277,399; Сегедин 70,179; Суботица 56,323; Вашарел 49,153; Пожун 46,540; Дебрецин 46,111;

Кечкемет 41,195; Арад 32,725; Темешвар 32,233; Велики Варад 28,698; Сомбор 24,309; Печуј 23,863; Столни Београд 22,683; Вршац 21,095; Загреб 19,857.

2. у Аустројској половини има Беч са околином 840,000; Праг 157,713; Лвов 87,109; Грац 81,100; Бри 73,771; Трст 70,274; Краков 49,835; Чрновица 33,884; Линц 30,538; Пилзи 23,681; Љубљана 22,593; Задар 20,849; Солиград 20,336; Горица 16,659; Тропава 16,608; Инспрук 16,324.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

— На бечкој изложби донела је порота ту пресуду, да је од свију каја и хидрауличких цемента најбоља београдска каја из Срема. — Знамо ми да је света Фрушка гора предраг мајдан, који ће трајати и одавати из себе блага још хиљаду година, само би ваљало да српске руке српским трудом изцрпе та блага у српску корист!

— Карансебешки романски владика забранио је свима учитељима вероисповедних школа у својој дијезеци, да не смеју ићи на поучне течајеве, које је наредио мађарски министар Трефор, да се накнадно држе рад поуке учитеља.

— У горњем Карловцу држа ће се светковина 5 (17) августа. Тај дан ће се открити споменик, који је подигнут покл. владци Мушицком, који је био такођер један од будиоца народне свести и поред тога славлен песник. Надати се, да ће тај дан бити заступљен наш народ и из ових крајева у многоме броју, јер су отуда две користи: светковина ће бити велељепнија, а онај, који одавде оде, имаће прилику да види браћу Србе и из оних предела и да се упозна са њиховим животом.

— Кива је побеђена. Руска војска ушла је у град, који ће бити дужан за 7 година да плати данак од 2 милијуна рубаља.

Кивански кан остаје и на даље каном а смртна казна се укида. Руси се неће дуго бавити у Киви, него ће августа месеца и заћи сва војска из тога града, само ће један део војске остати као посада док се они милијуни рубаља не исплате.

— Разноси се глас, да је за папчевачког жупана наименован г. Станчић, који је до сада председник окружног суда у Темешвару био.

— Из Славоније јављају да је колера у селу Вилеву жестоко се појавила и да је за три дана оболело у истом селу 170 људи; а умрло 90. Остали становници су се разбегли. Вел се да је најгоре, што се неиспуњују наредбе власти, којима би се могла болест колико толико предупредити.

— Прошле недеље држано је у саборној пркви после службе божије благодареније за гимн. омладину. Том приликом рекао је гимн. катихета неколико речи и испратио је оне ученике који сасвим остављају ову гимназију и полазе на више науке — са топлим благословом; ученици добише затим своје сведочење.

— Београдске новине јављају, да 50 босанских општина хоће у Аустро-Угарску да се преселе од турскога зулума бегајући. Многи становници одбегоше у планину.

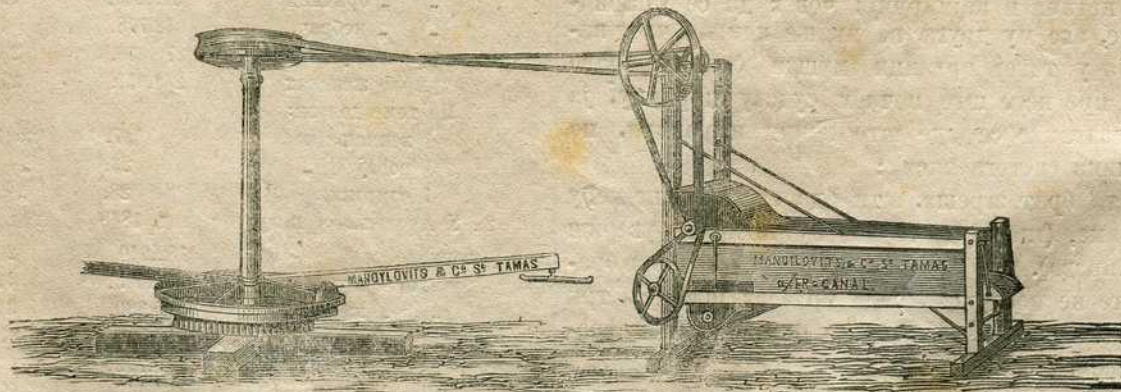
— Српски инез Милан, путоваће као што веде у Беч, и док се тамо буде бавио, подписаће неке уговоре са аустројско-угарском државом.

— Румунски конгрес ради избора митрополита сазван је на дан 26. августа о. г. — а хрватски земаљски сабор састаће се 20. августа ове год.

— Немачка војска почела је већ да излази из Француске и после неколико дана неће бити у Француској ни на ком месту немачких војника, осим града једног који се зове Вердин.

О Г Л А С.

Радица ц. и краљев. изкључиво привилегисаних земаљских справа МАНОЈЛОВИЋА И ДРУЖ. У СЕНТОМАШУ.

Машине по нашем строју а системи Пинета градимо ми сами, и кошта једна без сламотреса 300 фор. а са сламотресом по 400 ф. Млате дневно са два или три коња сто крста (крет од 18 снопова.)

На телеграфска питања одговарамо одма писмено, ако одговор случајно није плаћен.

1-1